

Posudek oponenta na práci Alimy Burumbayevy *Charismatic leadership rhetoric: the case of N. Nazarbayev (comparative discourse analysis of Strategy-2030 and Strategy-2050)*

Autorka si vybrala pozoruhodné téma a uchopila ho způsobem, který je pozoruhodný a legitimní a přitom ne zcela typický. Namísto přehledovosti, jíž trpí velká část bakalářských prací, se rozhodla analyzovat ideologii režimu na dvou podstatných vzdálených dokumentech – projevech Nursultána Nazarbájeva nastiňujících dlouhodobou vizi pro Kazachstán.

Zpracování má některé důležité klady a rovněž silně problematické momenty. Z kladů bych zdůraznil:

- 1) **Velmi detailní analýzu** dvou významných projevů, která je soustavná a ukázněná, sleduje konkrétní jazykové jevy a poskytuje podrobný vhled a přehledku kvalitní jazykové analýzy.
- 2) **Pozoruhodný závěr**, který by šel (kdyby to autorka udělala) mnohem hlouběji propojit s autorčiným rámcem charismatu. Autorka totiž tvrdí, že v prvním projevu se Nazarbájev projevuje jako charismatický vůdce, autorčinými slovy „wise patron, poetic person and constructor of the new state“ (s. 40), zatímco v druhém projevu převažuje pragmatismus.

Jakkoli se jedná o významné přínosy, je třeba také vidět problematická místa práce. Těmi dle mého názoru jsou:

- 1) **Nevyváženost částí práce.** Zejména klíčový koncept charismatu je uveden pouze stránkovou kapitolou, která jej pochopitelně představuje spíš povšechně a neumožňuje jeho hlubší zapojení do analýzy, což je velká škoda. Problémy se strukturou jsou v práci přítomné i nadále, jejich vrcholem je to, že mezi strany 13 a 16 najednou skočí dvoustrana z autorčiny analýzy.
- 2) **Občasná sporná tvrzení.** Jakkoli má autorka detailní znalosti kazachstánských reálií a pracuje s relevantní odbornou literaturou, občas můžeme v její práci nalézt nepřesvědčivá nebo zarážející tvrzení. Vrcholem je podle mého názoru věta na s. 8: „*Annual addresses of the president set the new trends and it is the only mechanism through which the president can appeal to the people and propagate his ideas.*“ Nechám stranou označení projevů za mechanismus (sic). Pokud by tvrzení obsažené ve větě bylo pravdivé, měl by čtenář sklon Nursultána Nazarbájeva skoro politovat: takový mocný autoritář na přelomu 20. a 21. století to je, a nezbývají mu pro propagaci jeho názorů žádné jiné prostředky než výroční projevy? Vážně chce autorka toto tvrdit?
- 3) Autorka sice deklaruje oddanost Faircloughovu pojetí kritické diskurzivní analýzy, ale bere si z něj hlavně detailní jazykovou analýzu, poněkud **slabší je pak v analýze politické ideologie**. Pokud je jazyk pro kritickou diskurzivní analýzu prostředkem k hlubšímu pochopení sociální reality, mocenských vztahů a ideologie, lze si klást otázku, co se tu vlastně z analýzy anafor a řečnických otázek u Nazarbájeva o něm a jeho politice hlubšího dozvídáme.

- 4) Analýza jazykových jevů je navíc poněkud paradoxní, protože *autorka pracuje s anglickou verzí textů, nikoli s originály* (ač by k práci s originály, soudě i podle použité literatury v práci, měla mít jazykové kompetence). Ač se analýza prezentuje jako jazykové a sleduje jazykové jevy, nevyužívá možnosti ukázat, jak se liší originál od překladu a jaké jazykové jevy jsou charakteristické pro originál. Pochopitelně také absentuje analýza jevů, které jsou pro analýzu politického projevu podstatné – gest, důrazů apod.
- 5) Autorčina *analýza končí trochu brzy*. Konstatované rozpory v projevech (které jsem zdůraznil v druhém bodu kladů práce) autorka měla podle mého názoru znovu diskutovat z hlediska konceptu charismatu (k tomu si ale nepřipravila dostatečný prostor odbytou prezentací tohoto konceptu, viz bod 1), ne je pouze konstatovat. Mohla by se dobrat mnohem hlubšího analytického poučení. Takto zůstane čtenáři otázka, zda je Nazarbájev zkrátka příkladem toho, že klíčové aspekty charismatického vůdcovství odpovídají spíš zlomovým momentům dějin a počátečním stadiím autoritářského vládnutí a pak se vyčerpají, anebo zda přechod k pragmatismu je spíše odrazem jeho individuálního úpadku a postupného ztrácení politické vitality. Výsledky své analýzy k nějaké hlubší diskusi politika, jehož chtěla více poznat, autorka bohužel nevyužila.

Práce nejen splňuje požadavky kladené na tento typ prací, ale také obsahuje náznak pozoruhodných zjištění. Práce ale má zároveň vcelku výrazné problémy, které autorce neumožnily výsledky její analýzy lépe rozvinout a které mi bohužel neumožňují hodnotit práci lépe než jako **dobrou**.

Praha, 27. ledna 2022

Ondřej Slačálek